

JUSTITIEDEPARTEMENTET
103 33 STOCKHOLM

DATUM 2013-07-08
DNR 0229/13
ER REFERENS Ju2013/852/L4
Ju2012/8511/Å

Yttrande över betänkandena Skärpningar i vapenlagstiftningen (SOU 2013:7) och Avlyssning mot grova vapenbrott? (SOU 2012:85)

Brottsförebyggande rådet (Brå) har tagit del av rubricerade betänkanden och lämnar följande synpunkter.

Sammanfattning

Brå har inte något att erinra mot förslagen om straffskärpning och kontroll av föreningar, men anser att det finns skäl att vara återhållsam med alltför ingripande reglering av legala vapen. Brå anser att utredningens förslag inte bygger på en tillräckligt genomarbetad riskanalys och att förslagen inte heller beaktar negativa konsekvenser i form av att förslagen riskerar att inte uppfattas som legitima av centrala användargrupper.

2.4 Brottsutvecklingen

Förslagen som gäller regleringen av legala vapen baseras inte på redovisade uppgifter om brottsutvecklingen utan på ett allmänt resonemang om vikten av att minska risken för framtida våldsbrott. Eftersom förslagen utgår från att reducera *risk* hade det varit mer relevant att redovisa och diskutera resultat från internationell forskning om så kallade skolskjutningar och andra liknande allvarliga händelser.

En sammanställning av sådan forskning i en tidigare Brå-rapport (Grövre våld i skolan; Rapport 2009:6) visade att de uppmärksammade massskjutningarna i skolor i USA vanligen utförts av ungdomar, som inte uppvisat några traditionella riskfaktorer för kriminalitet. De aktuella ungdomarna har istället kommit från relativt välbärgade områden och i stort saknat kriminellt kontaktnät. De omständigheterna kan tala för att tillgången på legala vapen, även tvåhandstyper, kan vara av betydelse för att förebygga just den speciella (och i Sverige ännu inte förekommande) typen av våldsdåd som massskjutningar i skolor utgör. Utredningen skulle dock behövt gå igenom den aktuella forskningen närmare för att göra sina bedömningar.

Brå ställer sig också frågande till relevansen i urvalet av de redovisade statistikuppgifterna. Exempelvis redovisas resultat från den nationella trygghetsundersökningen (NTU) om utsatthet för misshandel, hot, sexualbrott, trakasserier och bedrägeri, brott som i högst begränsad omfattning tangerar vapenlagstiftningen.

Vidare saknas uppgifter som rimligtvis borde varit relevanta som ett underlag i utredningen. Nedan anges sådana uppgifter som Brå anser saknas i utredningen.

Antalet anmälda stölder av skjutvapen har minskat kraftigt sett över en tioårsperiod. Exempelvis har antalet anmälda stölder av skjutvapen från bostad minskat med mer än 50 procent, från omkring 250 till 140 anmälda stölder per år.

Utifrån Brås forskningsdatabas om fullbordat dödligt våld framgår att skjutvapen används vid i snitt 15 – 20 av de ungefär 90 fall av dödligt våld som årligen sker i Sverige. I 1 – 3 av dessa fall sker det med legala skjutvapen och återstoden med illegala skjutvapen.

En minskning av antalet och andelen fall av fullbordat dödligt våld med legala vapen kan konstateras jämfört med 1990-talet, då antalet sådana fall var i snitt 3-6. En närmare granskning visar att minskningen främst tycks gälla tvåhandsvapen eftersom det även på 1990-talet var mycket ovanligt (ca 1 per 10 år) med fall av dödligt våld med enhandsvapen som gärningspersonen hade licens för.

Problemet illegala vapen

Som hittills framgått är det stora problemet införseln av och tillgången på illegala vapen. Brå delar därför utredningens uppfattning att straffskalan för grovt vapenbrott bör höjas till fängelse i högst sex år och att det grova brottet delas upp i grovt respektive synnerligen grovt vapenbrott. Fördelen är inte enbart att straffen kan skärpas för personer som hanterar större mängder särskilt farliga vapen utan även för ”vanliga” innehav. Särskilt gäller det att öka risken för kännbara straff för personer som med skarpladdade enhandsvapen vistas i nöjeslivet och på allmän plats eller har nära tillgång till laddade automatvapen, till exempel i bostad eller i fordon. En straffskärpning bör därför kunna ha en förebyggande effekt och minska antalet situationer där mer eller mindre spontana skjutningar uppstår till följd av kombinationen konflikter, grupperingar och beväpning (jfr Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg. Brå, 2012).

Legala vapen

Som också framgått är det betydligt färre legala än illegala insmugglade vapen som används vid våldsbrott. Större energi bör därför riktas mot illegala vapen, inte minst genom ökad kontroll. Vid en översyn av gällande lagstiftning kan det också te sig naturligt att ytterligare reglera förutsättningarna för innehav av legala vapen. Det argument som alltid kan användas är att även legala vapen utgör en potentiell risk, särskilt enhandsvapen samt hel- eller halvautomatiska vapen. Referens kan göras till skolskjutningar utomlands eller till massakern vid Utøya. Enligt denna argumentationslinje kan därför varje enskilt vapen potentiellt utlösa en katastrof.

När utredningen nu föreslår skärpt reglering av legala vapen görs det emellertid inte med någon annan riskbedömning än att vapnen är särskilt farliga med hänvisning till internationella erfarenheter. Som redan utvecklats borde utredningen presterat en betydligt mer övertygande riskanalys. I en sådan måste läggas i vågskålen vad tillgången på legala vapen kan ha för betydelse för att bedöma risken för allvarliga skjutningar. Dessutom finns ju alltid risken att illegala vapen används för aktuell typ av skjutningar. I andra vågskålen bör läggas skytterörelsens intresse av att bedriva sin sport och vikten av att lagstiftningen uppfattas som legitim av utövarna. Det är inte minst dessa sportskyttar och jägare som sedan har befattningar i de föreningar som i praktiken upprätthåller kontrollen av licenspliktiga vapen. Ett nära samarbete mellan skytterörelsen och Polisen bör ha en inte obetydlig brottsförebyggande betydelse. Det handlar inte enbart om vilka som ska få licens utan också att det med tiden kan identifieras orostecken hos personer som redan har licens.

Brå anser dock att utredningens förslag om en utvidgad prövning av föreningar för jakt och målskytte (auktorisering och tillstånd) har fog för sig. I övriga delar (t.ex. beträffande innehav av halv- och helautomatiska vapen) finns, utöver de skäl som redan redovisats, också anledning att föra en diskussion med skytterörelsen.

Det här yttrandet har fattats av undertecknad tillförordnad myndighetschef. Vid den slutliga handläggningen deltog bitr. enhetschefen Daniel Vesterhav, föredragande, och utredaren Sven Granath.

Lars Korsell

Daniel Vesterhav